

TULIPOLTE

Tulipolte (*Erwinia amylovora*) on Rosaceae-heimon kasvien tuhoisa bakteeritauti. Tauti löydettiin ensimmäisen kerran Suomesta päärynäviljelmältä Ahvenanmaalta kesällä 2014. Tulipolte on nyt levinnyt kaikkiin Euroopan unionin maihin, sillä Suomi oli viimeinen kolkka, jossa tautia ei tätä ennen ole esiintynyt. Tulipolteen torjuntaan ei ole mitään kasvinsuojeluvalmisteita.

Tärkeimpiä taudin isäntäkasveja ovat viljelykasveista omenat ja päärynät ja koristekasveista orapihlajat, pihlajat, ruusukvittenit, tuhkapensaat ja tuomipihlajat.

Tulipolteen oireet

Oireena ovat versojen lakastuminen, mustuminen ja kasvin kuoleminen:

- Veden puutteessa nuorten versojen kärjet taipuvat aluksi mutkalle alaspäin: ns. paimensauvaoire
- Tämän jälkeen lehtiin muodostuu nekroottisia alueita tai lehtiruoti ja keskisuoni mustuvat
- Lopulta versot lakastuvat, mustuvat ja kuolevat kärjestä alkaen
- Kuituneet kukinnot, lakastuneet lehdet ja näivettyneet mustuneet hedelmät jäävät kiinni versoihin
- Kuolleet versot ovat sitkeitä ja taipuisia
- Vähitellen tauti leviää paksumpiin oksiin ja runkoon muodostuu kuoliolaikkuja, joiden reunoilta erittyy lämpimissä ja kosteissa oloissa bakteerilimaa vaaleina pisaroina
- Laikkujen alla puu on ruskettunutta

Kuvat: Kim Tilli ja Kati Lankinen, Evira

Tulipolteen saastuttama omenan raakile, huomaa tihkuva bakteerilimaa. Kuva P.G. Psallidas, EPPO:n kuvagalleria.

Taudin leviämistavat

Tulipolte tarttuu kasveihin kukkien, vesi- ja ilmarakojen, korkkihuokosten tai mekaanisten vioitusten kautta. Bakteeri lisääntyy kasvin puuosan putkiloissa ja tukkii putkilot, jolloin nestevirtaukset estyvät. Bakteeri säilyy talven yli kasvisolukossa. Tauti voi säilyä myös muutamia kuukausia kuivuneessa bakteerilimassa ja kuivassa maassa.

Tulipolte lisääntyy parhaiten lämpimässä ja kosteassa. Tauti leviää saastuneiden kasvien erittämästä bakteerilimasta **hyönteisten, lintujen, ihmisten ja sadepisaroiden** välityksellä. Erityisesti kasveja pölyttävät hyönteiset ovat tehokkaita taudin levittäjiä. Tulipoltebakteerit voivat levitä pitkiä matkoja tuulen mukana ilmassa olevissa hiukkasissa ja vesipisaroiden sekä taimiaineiston mukana.

Tuho etenee nopeasti

Tulipolteen alttiille isäntäkasville aiheuttama tuho on suotuisissa sääoloissa nopea ja ankara. Hedelmäkasvien sadonmenetykset voi olla täydellinen, eikä se rajoitu tartuntavuoteen, koska tauti tuhoaa hedelmäkannukset. Alttiissa lajeissa tulipolte voi levitä niin nopeasti, etteivät pikaisimmatkaan leikkaustoimet pelasta kasvia. Monissa maissa kokonaisia hedelmätarhoja on jouduttu hävittämään repimällä puut juurineen maasta.

Suomi on suoja-alue

Suomi on tulipolteen suhteen suoja-alue EU:ssa. Suoja-alueella taudin leviäminen on estettävä ja esiintymät on torjuttava. Tulipolteen isäntäkasveja saa tuoda muista EU-maista vain tulipolteesta vapailta alueilta, joita ovat toiset suoja-alueet sekä puskurialueet.

Kasveilla on oltava ZP-kasvipassi osoituksena alkuperästä. EU:n ulkopuolelta tulipolteen isäntäkasvien tuonti on pääosin kielletty.

Havainnoista on ilmoitusvelvollisuus

Kaikista tulipoltehavainnoista ja -epäilyistä on viipymättä ilmoitettava Eviran kasvinterveysyksikköön!

Jos tulipolte todetaan omena- tai päärynäviljelmällä, sairast kasvit hävitetään mahdollisimman tarkoin juurineen. Kaadettujen puiden kannot revitään ylös, ja mahdollisesti myöhemmin ilmestyvät juurivesat tuhotaan esim. glyfosaattikäsittelyllä. Sairaiden kasvien kanssa kosketuksissa olleet materiaalit ja välineet hävitetään tai puhdistetaan ja desinfioidaan.

Valvontaviranomainen määrittelee saastuneen alueen, jolta kaikki isäntäkasvit on hävitettävä. Saastuneen alueen isäntäkasvit hävitetään ja sen lisäksi isäntäkasvit niiden ympäriltä 10 m:n säteellä. Arvioinnissa huomioidaan taudin leviämiseen vaikuttavat tekijät, kuten sääolot, hoitotoimet ja vektoreiden olemassaolo. Kymmenen metrin vyöhykkeen ulkopuolelta otetaan näytteitä isäntäkasveista piilevän tartunnan tutkimiseksi.